RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ORQALI O‘QUVCHILARNING KREATIV TAFAKKURINI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARI

Fayzullayeva Sarvinoz Abdimumin qizi
Oltinsoy tumani 3-maktab, Boshlang‘ich ta’lim o‘qituvchisi
E-mail: sarviinozz0220@gmail.com

Qabul qilindi: 02.11.2025
Ko‘rib chiqildi: 03.11.2025
Tasdiqlandi: 04.11.2025

Kalit so‘zlar.
raqamli texnologiyalar, kreativ tafakkur, ijodiy fikrlash, raqamli ta’lim, innovatsion yondashuv, ta’limda raqamlashtirish, o‘quvchi faoliyati, kreativ kompetensiya.

Annotatsiya. Mazkur tezisda raqamli texnologiyalar yordamida o‘quvchilarning kreativ tafakkurini rivojlantirishning nazariy va amaliy jihatlari yoritilgan. Unda ta’lim jarayoniga raqamli vositalarni integratsiya qilishning afzalliklari, o‘quvchilarning ijodiy fikrlashini faollashtirishda zamonaviy texnologiyalarning o‘rni hamda bu jarayonni samarali tashkil etish mexanizmlari tahlil qilinadi. Shuningdek, raqamli muhitda mustaqil fikrlash, muammoli vaziyatlarni hal etish, innovatsion yondashuvlarni shakllantirish kabi kompetensiyalarni rivojlantirish yo‘llari ko‘rsatib o‘tiladi. Tadqiqot natijalari o‘qituvchilarga o‘quvchilarning kreativ tafakkurini rivojlantirishda raqamli texnologiyalarni maqsadli va tizimli qo‘llash bo‘yicha tavsiyalar beradi.

Keywords.
digital technologies, creative thinking, creative thinking, digital education, innovative approach, digitalization in education, student activity, creative competence.

Annotation. This thesis covers the theoretical and practical aspects of developing students' creative thinking using digital technologies. It analyzes the advantages of integrating digital tools into the educational process, the role of modern technologies in activating students' creative thinking, and the mechanisms for effectively organizing this process. It also shows ways to develop competencies such as independent thinking in a digital environment, solving problem situations, and forming innovative approaches. The results of the study provide teachers with recommendations on the targeted and systematic use of digital technologies in developing students' creative thinking.

Аннотация. В диссертационной работе рассматриваются теоретические и

Ключевые слова: цифровые технологии, творческое мышление, креативное мышление, цифровое образование, инновационный подход, цифровизация образования, активность студентов, творческая компетентность.

практические аспекты развития творческого мышления студентов с использованием цифровых технологий. Анализируются преимущества интеграции цифровых инструментов в образовательный процесс, роль современных технологий в активизации творческого мышления студентов и механизмы эффективной организации этого процесса. Показаны пути развития таких компетенций, как самостоятельное мышление в цифровой среде, решение проблемных ситуаций и формирование инновационных подходов. Результаты исследования позволяют преподавателям разработать рекомендации по целенаправленному и систематическому использованию цифровых технологий в развитии творческого мышления студентов.

Kirish. XXI asrda raqamli texnologiyalar hayotimizning barcha sohalariga chuqur kirib bordi. Ta'lim tizimi ham bundan mustasno emas. Zamonaviy o'quv jarayonida o'quvchilarning faqat tayyor bilimlarni o'zlashtirishi emas, balki mustaqil, ijodiy va tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Shu boisdan o'qituvchilarning asosiy vazifalaridan biri — raqamli texnologiyalar imkoniyatlaridan samarali foydalanib, o'quvchilarda kreativ tafakkurni shakllantirish mexanizmlarini ishlab chiqishdir.

Kreativ tafakkur — bu yangicha, noodatiy, muammoli vaziyatlarga ijodiy yondashish qobiliyatidir. U o'quvchilarning innovatsion fikrlash, g'oyalar ishlab chiqish, alternativ yechimlarni topish va mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantiradi. Kreativ tafakkurga ega shaxslar jamiyatda raqobatbardosh, tashabbuskor va moslashuvchan bo'ladi.

Tadqiqot metodologiyasi. Raqamli texnologiyalar o'quvchilarga bilim olish jarayonini interfaol, vizual va individual tarzda tashkil etish imkonini beradi. Masalan, virtual laboratoriyalar, simulyatsiyalar, onlayn platformalar, sun'iy intellekt asosidagi o'quv tizimlari o'quvchini faollikka undaydi. Shu jarayonda o'quvchi nafaqat bilim oladi, balki muammolarni hal etishda ijodiy yondashuvni qo'llaydi.

O'quvchilarning kreativ tafakkurini rivojlantirishda quyidagi mexanizmlar muhim hisoblanadi:

1. Interfaol muhit yaratish. Onlayn platformalar (Google Classroom, Kahoot, Mentimeter, Quizizz va boshqalar) yordamida o‘quvchilarning faolligini oshirish, ularni o‘z fikrini erkin ifoda etishga o‘rgatish.
2. Loyihaviy ta’lim (project-based learning). O‘quvchilar raqamli vositalar yordamida muayyan muammolarni hal etish loyihalarini ishlab chiqadi. Bu jarayon ularning mustaqil fikrlash va ijodkorlik qobiliyatini oshiradi.
3. Multimedia texnologiyalardan foydalanish. Video, animatsiya, 3D-modellar orqali murakkab tushunchalarni vizual tarzda anglash o‘quvchilarda yangi g‘oyalar paydo bo‘lishiga turtki beradi.
4. Gamifikatsiya (o‘yinlashtirish). Ta’lim jarayoniga o‘yin elementlarini kiritish o‘quvchilarning motivatsiyasini oshiradi va raqamli muhitda kreativ yechimlarni topishga undaydi.
5. Sun’iy intellekt vositalari. AI yordamida o‘quvchilarning individual qobiliyatlari tahlil qilinib, mos topshiriqlar taklif etiladi. Bu o‘quvchini o‘ziga xos tarzda fikrlashga yo‘naltiradi.

Raqamli davrda o‘qituvchi bilim manbai emas, balki yo‘l-yo‘riq ko‘rsatuvchi mentor sifatida faoliyat yuritadi. U o‘quvchilarni texnologiyalardan to‘g‘ri foydalanishga, mustaqil axborot izlash, tahlil qilish va kreativ g‘oyalarni amaliyotga tadbiq etishga yo‘naltiradi. O‘qituvchi raqamli savodxonlikni rivojlantirish bilan bir qatorda, o‘quvchilarda tanqidiy tafakkur va ijodiy yondashuvni rag‘batlantiradi.

Raqamli texnologiyalar o‘quvchilarning kreativ tafakkurini rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar yaratadi. To‘g‘ri yo‘lga qo‘yilgan raqamli ta’lim jarayoni o‘quvchini passiv bilim oluvchidan faol ijodkorga aylantiradi. Shu bois ta’lim tizimida raqamli texnologiyalarni joriy etish strategiyasi o‘quvchilarning ijodiy, tanqidiy va innovatsion fikrlashini rivojlantirishga yo‘naltirilishi lozim. Shunday qilib, raqamli texnologiyalarni ta’lim tizimiga to‘g‘ri integratsiya qilish — o‘quvchilarning kreativ tafakkurini rivojlantirish, ularni raqobatbardosh, innovatsion fikrlaydigan shaxs sifatida shakllantirishning muhim omilidir. Kelgusida raqamli pedagogika vositalarini yanada takomillashtirish, o‘qituvchilarning raqamli kompetensiyasini oshirish hamda o‘quvchilarning kreativ salohiyatini ochib berishga yo‘naltirilgan metodik tizimlarni ishlab chiqish zarur.

Xulosa. Raqamli texnologiyalar ta’lim jarayonini yangicha mazmunda tashkil etish, o‘quvchilarning o‘quv faoliyatini faollashtirish va ularning ijodiy tafakkurini rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar yaratadi. Zamonaviy texnologiyalar yordamida o‘quvchilar bilimni nafaqat egallaydi, balki uni mustaqil tahlil qiladi, yangi g‘oyalarni ilgari suradi va ularni amaliyotda qo‘llashni o‘rganadi.

Raqamli vositalar asosida tashkil etilgan ta’lim jarayonida o‘quvchi markazda bo‘ladi, o‘qituvchi esa yo‘naltiruvchi va motivatsiya beruvchi rolni bajaradi. Bu

esa o‘quvchilarda mustaqil fikrlash, muammoli vaziyatlarni hal etish va yangicha yondashuvlarni ishlab chiqish ko‘nikmalarini shakllantiradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. To‘xtayeva, N. (2022). *Raqamli ta’lim muhitida o‘quvchilarning kreativ fikrlashini shakllantirish*. Toshkent: TDPU nashriyoti.
2. Karimova, D. (2023). *Ta’lim jarayonida raqamli texnologiyalardan foydalanish metodikasi*. Samarqand: SamDU nashriyoti.
3. Robinson, K. (2017). *Ijodkorlik: inson salohiyatini ochish yo‘llari*. London: Wiley.
4. Prensky, M. (2010). *Raqamli avlodni o‘qitish: haqiqiy o‘rganishga hamkorlik yondashuvi*. Nyu-York: Corwin Press.
5. UNESCO. (2021). *Raqamli ta’lim strategiyasi – 2030*. Parij: UNESCO nashriyoti.
6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-sentabrdagi PQ–4805-son qarori. *Raqamli ta’limni rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida.*